

LEERGANG PENSIOENRECHT 2018 - 2019

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

NIEUWSBRIEF 4 / jaargang 13

Prof. dr. Yves Stevens

Dra. Emma Suzanne van Aggelen

BLIKVANGER

Werken tot 100?!

In de internationale update van deze nieuwsbrief valt Italië op (punt 2). In heel wat landen zijn de leeftijdsvoorwaarden voor een vervroegd pensioen verbonden met anciënniteitsvoorwaarden. Deze koppeling tussen arbeidsverleden en leeftijd kennen we onder meer in België. Anno 2019 is het vervroegd pensioen mogelijk vanaf 63 jaar mits een bewezen loopbaan van 42 jaar. Vervroegd pensioen is daarnaast ook mogelijk op 60 jaar met een loopbaan van 44 jaar of op de leeftijd van 61 jaar met 43 loopbaan jaren. Indien men vertrekt vanuit een sociaal verzekeringsidee is dergelijke koppeling niet geheel onlogisch. De meeste landen zien deze gekoppelde voorwaarden echter nog wel steeds als twee aparte voorwaarden.

Italië gaat nu een stap verder in het daadwerkelijk verbinden van de twee voorwaarden. Pensioen op 100! Door de eenvoud is het op het eerste zicht een aantrekkelijk idee. Het lijkt wel een marketingstunt. Het pensioen opent zich namelijk als de optelsom van de leeftijd en de anciënniteit 100 bedraagt. Ben je 65 dan kan je op pensioen na een loopbaan van 35 jaren. Pensioen is evenwel maar het vroegst mogelijk op de leeftijd van 62 jaar als je minstens 38 loopbaan jaren kan bewijzen. De wettelijke pensioenleeftijd blijft wel ongeacht een loopbaanvoorwaarde behouden op 67 jaar.

Wat moeten we nu denken van dit gekoppeld systeem?

Als we de oefening zouden maken voor België dan zou men vooreerst kunnen zeggen dat het in België eigenlijk gaat om 104 jaren (44 loopbaan jaren op 60 jaar of 43 loopbaan jaren op 61 jaar) of 105 jaren (42 loopbaan jaren op 63 jaar). België lijkt op het eerste zicht dan ook strenger dan Italië. Maar de pensioenleeftijd in België is vooralsnog tot 2025 65 jaar. Dat is dan weer soepeler.

Daarnaast is er een nuance te maken bij deze koppeling. De achterliggende gedachte van de koppeling is natuurlijk het opvangen van de stijgende levensverwachting. Door het koppelen van de leeftijd aan de loopbaanvoorwaarde worden de twee voorwaarden natuurlijk echt communicerende vaten. Een jaar langer werken, betekent een jaar meer bijdragen betalen en een jaar minder pensioen genieten. Het klopt dat er in steeds meer landen een debat woedt rond het koppelen van één of meerdere pensioenvoorwaarden aan de levensverwachting. Slechts weinig landen gaan daadwerkelijk over tot het actuarieel koppelen van de pensioenleeftijd aan de levensverwachting. De bandbreedte van de levensverwachting is gewoon te groot. Bij wijze van boutade: een bouwvakker heeft een andere levensverwachting dan een professor van diezelfde leeftijd. Als men de leeftijd actuarieel gaat koppelen dan betalen de mensen met de laagste levensverwachting een relatief hogere pensioenprijs. Vandaar dat het debat vaak meer genuanceerd wordt gevoerd en men een bepaalde flexibiliteit in het systeem wil installeren. Die flexibiliteit houdt dan bijvoorbeeld in dat mensen vroeger of later op pensioen mogen gaan en vervolgens beloond of bestraft worden met zogenaamde boni of mali. Die vraag naar flexibiliteit zit bijvoorbeeld ook in het debat rond het halftijds pensioen of het optrekken of afschaffen van de grenzen van toegelaten arbeid. Als leeftijd en loopbaanvoorwaarde door hun koppeling communicerende vaten worden, dan treedt een nieuwsoortige flexibiliteit op in een pensioensysteem. Het is in ieder geval afwachten hoe dit in Italië verder gaat verlopen.

YS

Inhoudsopgave

EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: wijziging pensioen en budgettair deficit	4
EUROPEES HOF VAN JUSTITIE	4
1. Buitenlands pensioen in de grondslag voor toekenning belastingvoordelen	4
2. Verschil in voorwaarden arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsuitkering.....	4
3. Berekening ouderdomspensioen deeltijds werkenden is discriminerend	5
GRONDWETTELIJK HOF	5
1. Geen schending door fiscale gelijkshakeling schenking levensverzekeringsspolis met legaat	5
2. Terugvordering rustpensioen bij overlijden begunstigde schendt grondwet niet.....	5
3. IGO: wijziging van berekening leidt niet tot een schending van het gelijkheidsbeginsel	6
4. IGO: wettelijk vermoeden schendt gelijkheidsbeginsel niet.....	6
BELGISCHE RECHTSLEER	7
1. POZ : minister valideert proportionele aanrekening VAPZ- en RIZIV-pensioen.....	7
2. Solidariteitsbijdrage op pensioenen : verhoging grensbedragen	7
3. 'POZ' en 80 %-grens : hoe 'kapitaaluitkeringen' omzetten in 'rente-uitkeringen' ?.....	7
4. Pensioenkapitalen: 10 %-tarief nu ook bij opname na volledige loopbaan.....	8
5. Het gewijzigde huwelijksvermogensrecht en de levensverzekering.....	8
6. Vervroegd pensioen of SWT?.....	8
7. Vermindering van de solidariteitsbijdrage op pensioenen	8
8. Nouveaux horizons des retraites: des comptes notionnels à la répartition par points.....	8
9. Life and benefits.....	9
SELECTIE BUITENLANDSE RECHTSLEER.....	9
JAARVERSLAG OMBUDSDIENST PENSIOENEN 2018.....	9
INTERNATIONAL UPDATE	9
1. Mexico introduces universal old-age pension program.....	9
2. Italy introduces new early retirement rules	10
3. Hong Kong implements changes to Social Assistance program.....	11
4. Slovakia introduces limit on retirement age increases	12
5. Peru amends early retirement rules for mandatory individual accounts	13
GELEZEN IN HET BELGISCH STAATSBLAD.....	13
1. Aanpassing solidariteitsbijdrage pensioenen.....	13
2. Datum inwerkingtreding voor een gedeelte van een wijzings-KB IGO	14
3. Aanpassing voorwaarden gunstig belastingtarief 10% pensioenkapitalen.....	14
4. Diverse wijzigingen in pensioenwetgeving	14
5. Sectorpensioenen	14

OMBUDSMAN: Ambtshalve onderzoek rechten op rustpensioen als werknemer vanaf de maand volgend op het bereiken van de pensioenleeftijd voor personen die invaliditeitsuitkeringen genieten16

EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: wijziging pensioen en budgettair deficit

Een aantal Turkse werknemers betalen bijdragen voor hun pensioen aan een welbepaald pensioenfonds. Deze bijdragen zijn twee maal zo hoog als voorzien in de toepasselijke wetgeving. Dit pensioenfonds wordt op een bepaald ogenblik geliquideerd waardoor het pensioen van de werknemers moet worden overgedragen. Ten gevolge van een budgettair deficit, wordt het pensioen van de werknemers na de overdracht verminderd. De werknemers protesteren tegen deze maatregel. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ziet in de genomen maatregel geen schending van het eigendomsrecht zoals opgenomen in het Eerste Protocol bij het EVRM. De werknemers ontvangen ten gevolge van de overdracht een pensioen overeenkomstig de algemene regeling. Er ontstaat geen benadeling van deze werknemers ten opzichte van andere gepensioneerden die eveneens onder deze algemene regeling een pensioen ontvangen. Daarnaast blijkt dat er niet geraakt wordt aan het pensioen waarop zij ten gevolge van gedane betalingen recht hebben, maar verliezen ze 'slechts' een aanvulling (complement).

[EHRM 5 maart 2019, nr. 36366/06.](#)

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

1. Buitenlands pensioen in de grondslag voor toekenning belastingvoordelen

Een in België wonend echtpaar heeft een geschil met de Belgische staat omtrent de berekening van hun gemeenschappelijke aanslag in België. Bij deze berekening is rekening gehouden met het pensioen dat de echtgenoot ontvangt uit een andere lidstaat. Dit pensioen is in België vrijgesteld van belasting, maar is wel meegenomen in de grondslag voor de toekenning van bepaalde belastingvoordelen. Gevolg hiervan is dat het echtpaar een deel van de voordelen verliest waarop zij recht zou hebben gehad als het pensioen niet meegenomen zou zijn in de grondslag. Het Hof van Justitie ziet in deze regeling een schending van het vrij verkeer van werknemers.

[HvJ 14 maart 2019, C-174/18.](#)

2. Verschil in voorwaarden arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsuitkering

Een in België wonende Nederlandse dame heeft van 1997 tot 2015 in Nederland gewerkt als werknemer. Met ingang van 2 april 2015 ontvangt zij een werkloosheidsuitkering vanuit België. Op 7 april meldt ze zich in België arbeidsongeschikt. Hoewel ze niet voldeed aan de voorwaarden, kreeg ze toch een arbeidsongeschiktheidsuitkering toegewezen. Na een periode van één jaar (52 weken) arbeidsongeschiktheid wordt ze in 2016 invalide verklaard. Ze vraagt een invaliditeitsuitkering aan in Nederland. Deze aanvraag wordt geweigerd, aangezien ze niet aan de vereiste wachttijd van 104 weken arbeidsongeschiktheid voldoet. Ze beschikte op dat moment immers 'slechts' over een wachttijd van 52 weken. In België komt ze evenmin in aanmerking voor een invaliditeitsuitkering, aangezien ze niet over het vereiste aantal verzekeringsdagen beschikt. Na het voldoen van de wachttijd van 104 weken, krijgt ze uiteindelijk vanuit Nederland een invaliditeitsuitkering toegewezen. Het verschil in regelingen in beide lidstaten maakt dat de persoon in kwestie gedurende een bepaalde periode in geen van beide lidstaten een uitkering kon ontvangen. Het Hof van Justitie ziet hierin een schending van het Unierecht.

[HvJ 14 maart 2019, C-134/18.](#)

3. Berekening ouderdomspensioen deeltijds werkenden is discriminerend

Een dame vraagt in Spanje een ouderdomspensioen aan. Dit ouderdomspensioen wordt haar toegekend. Het is berekend door een basisbedrag te vermenigvuldigen met een coëfficiënt van 53%. Dit gebeurt in functie van haar vroegere deeltijdse tewerkstelling. De dame vroeg evenwel om een coëfficiënt van 80,04% toe te passen. Zo zouden de perioden waarin zij deeltijds had gewerkt als voltijdse perioden worden aanzien. Haar verzoek werd geweigerd. De dame is van oordeel dat de nationale regeling een indirecte discriminatie op grond van geslacht is omdat de meerderheid van de deeltijdwerkers vrouwen zijn. Het Hof van Justitie oordeelt dat deze nationale regeling een schending van het Unierecht met zich meebrengt. Meer bepaald betreft het een schending van het beginsel van de gelijke behandeling tussen mannen en vrouwen. Door een verlagingcoëfficiënt toe te passen bij deeltijdse arbeid worden meer vrouwen dan mannen benadeeld.

HvJ 8 mei 2019, C-161/18.

GRONDWETTELIJK HOF

1. Geen schending door fiscale gelijkstelling schenking levensverzekeringpolis met legaat

In het kader van de erfbelasting is er een wettelijk fictie. Die stelt dat een uitkering ingevolge een beding ten behoeve van een derde in een verzekeringspolis fiscaalrechtelijk gelijkgesteld is met een legaat. De waarde van de uitkering wordt op die manier toegevoegd aan de vererfde massa. De decreetgever heeft de draagwijdte gepreciseerd van die fictie. De schenking van een levensverzekeringpolis aan de begunstigde van een levensverzekering uitkering heeft – zo verduidelijkt de decreetgever – niet tot gevolg dat de levensverzekering niet meer wordt gelijkgesteld met een legaat. Het Grondwettelijk Hof wijst erop dat niet wordt aangetoond dat de decreetgever de uitoefening van de bevoegdheden van de federale wetgever overdreven moeilijk maakt. Dat bovendien de aangroei van de waarde tussen het ogenblik van de schenking en dat van de effectieve verrijking van de begunstigde van levensverzekeringprestaties wordt onderworpen aan de erfbelasting, schendt het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel niet.

GwH 28 februari 2019, nr. 34/2019.

2. Terugvordering rustpensioen bij overlijden begunstigde schendt grondwet niet

Indien een rustpensioen voor werknemers aan gezinstarief wordt toegekend en de echtgenoot overlijdt, dan dient deze wijziging van burgerlijke staat door de werknemer te worden gemeld aan de bevoegde instantie. De wetgever heeft ervoor gekozen om erfgenamen van een werknemer die een valse of welbewust onvolledige verklaring aflegt, op dezelfde wijze te behandelen als erfgenamen van een werknemer die nagelaten heeft een verklaring af te leggen terwijl deze werknemer kon verwachten dat dergelijke verklaring verplicht was. Het Grondwettelijk Hof ziet in deze regeling geen schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

Indien de verklaring van een werknemer ontbreekt terwijl hij/zij kon verwachten dat de verklaring verplicht was, heeft de FPD de mogelijkheid om terugbetaling te vorderen van het hierdoor ten onrecht uitbetaalde bedrag. De regel op basis waarvan dit mogelijk is, wijkt evenwel af van het beginsel opgenomen in het Handvest van de Sociaal verzekerde. Dit beginsel houdt in dat bij overlijden wordt afgezien van de terugvordering indien de begunstigde op

dat ogenblik nog geen kennis is gegeven van de terugvordering, tenzij er sprake is van bedrog of list. Dit vormt volgens het Grondwettelijk Hof opnieuw geen schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

GvW 23 mei 2019, nr. 73/2019.

3. IGO: wijziging van berekening leidt niet tot een schending van het gelijkheidsbeginsel

De inkomensgarantie voor ouderen is een residuair stelsel en waarborgt een minimuminkomen indien de bestaansmiddelen van de betrokkene onvoldoende blijken te zijn. Bij de berekening van de inkomensgarantie voor ouderen wordt aldus rekening gehouden met de bestaansmiddelen van de betrokkene. Via een wet van 2013 is de berekening van de inkomensgarantie gewijzigd. Er wordt geen rekening meer gehouden met de bestaansmiddelen en pensioenen van (in principe) alle personen met wie de betrokkene de hoofdverblijfplaats deelt, maar enkel met de bestaansmiddelen en pensioenen waarover de betrokkene en de echtgenoot of wettelijk samenwonende beschikken. Bij de doorgevoerde wijziging is een overgangsbepaling voorzien. Deze overgangsbepaling houdt in dat personen die reeds een IGO toegewezen hadden gekregen voor 1 januari 2014, deze konden behouden aan het destijds toegekende bedrag en dit tot op ogenblik dat er een herzieningsbeslissing genomen zou worden naar aanleiding van nieuwe feiten

Bovenstaande wijziging heeft onder meer tot gevolg dat wanneer een gerechtigde van een IGO samenwoont met een meerderjarige afstammeling die geen recht heeft op kinderbijslag en met een minderjarig kleinkind, een kleiner bedrag krijgt toegewezen. Deze achteruitgang in bedrag wordt evenwel gerechtvaardigd door redenen van algemeen belang. Het Grondwettelijk Hof ziet geen schending van de grondwettelijke gelijkheidsregels.

GvW 8 mei 2019, nr. 64/2019.

4. IGO: wettelijk vermoeden schendt gelijkheidsbeginsel niet

De wetgeving inzake de inkomensgarantie voor ouderen omvat een wettelijk vermoeden dat personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen een gemeenschappelijk huishouden hebben. De verwijzende rechter interpreteert dit vermoeden als onweerlegbaar. De vraag rijst of dit onweerlegbaar vermoeden in strijd is met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

Het Grondwettelijk Hof wijst erop dat de invoering van het wettelijk vermoeden onder de ruime beoordelingsbevoegdheid valt waarover de wetgever in sociaaleconomische aangelegenheden beschikt. Dat de meeste andere sociaaleconomische regelingen of residuaire stelsels wel in de mogelijkheid voorzien om het vermoeden van een gemeenschappelijk huishouden te weerleggen, maakt niet dat er hierdoor sprake is van een schending van het beginsel van gelijke behandeling en non-discriminatie. De wetgever is op grond van dit beginsel immers niet verplicht om voor alle sociaaleconomische regelingen of residuaire stelsels in dezelfde bewijsregeling te voorzien. Daarnaast blijkt dat het vermoeden vrij recent is ingevoerd. Pas sinds 1 januari 2014 is het voor gerechtigden van de IGO niet langer mogelijk om aan te tonen dat aan hun domiciliëring geen enkele vorm van feitelijke samenwoning of feitelijk gezin beantwoordt. Het Hof wijst erop de invoering van het vermoeden niet wordt geacht het beschermingsniveau in aanzienlijke mate te hebben verminderd. Er blijkt met andere woorden geen schending van de grondwet voorhanden te zijn.

GvW 23 mei 2019, nr. 81/2019.

BELGISCHE RECHTSLEER

1. POZ : minister valideert proportionele aanrekening VAPZ- en RIZIV-pensioen

Een jaar geleden werd in *Fiscoloog* stilgestaan bij het nieuw pensioenvehikel dat in 2018 op de rails werd gezet voor zelfstandigen zonder vennootschap, de zogeheten 'POZ' ('Pensioenovereenkomst voor zelfstandigen'). In antwoord op een parlementaire vraag heeft de minister van Financiën duidelijkheid gebracht over een kwestie die verband houdt met de berekening van de 80 %-grens (mondelinge vraag nr. 13824 van 22 februari 2018, gesteld door kamerlid G. SMAERS; *Fisc.*, nr. 1561, p. 8). Dit ministerieel antwoord riep nog enkele vragen op. In antwoord op een nieuwe parlementaire vraag heeft de minister van Financiën een in voormelde *Fiscoloog*-bijdrage gesuggereerde denkpiste gevalideerd (mondelinge vraag nr. 28331 van 13 februari 2019, gesteld door kamerlid G. SMAERS, Integraal Verslag Kamercommissie Financiën, CRIV 54 COM 1034, 19).

P. VAN EESBEECK en L. VEREYCKEN, "POZ : minister valideert proportionele aanrekening VAPZ- en RIZIV-pensioen", *Fiscoloog* 2019, nr. 1601, 4.

2. Solidariteitsbijdrage op pensioenen : verhoging grensbedragen

Op het wettelijk pensioen wordt een 'solidariteitsbijdrage' ingehouden ten laste van gepensioneerden waarvan het 'gecumuleerde' pensioenbedrag een bepaalde grens overschrijdt (cf. de bijdrage van art. 68 van de wet van 30 maart 1994 "houdende sociale bepalingen"). Dat gecumuleerde pensioenbedrag betreft het totaal maandelijks brutobedrag van de "pensioenen en andere voordelen" (zoals inkomsten uit groepsverzekeringen, individuele pensioentoezeggingen, het vrij aanvullend pensioen van de zelfstandigen, enz.). Het tarief van de bijdrage varieert van 0 tot 2 % naargelang de grootte van het bedrag van de 'pensioenen en andere voordelen' (*Fisc.*, nr. 1334, p. 1 en *Fisc.*, nr. 1343, p. 14). Bij wet van 17 februari 2019 (BS 28 februari 2019) zijn de grensbedragen verhoogd die van toepassing zijn in het kader van de berekening van de solidariteitsbijdrage.

X, "Solidariteitsbijdrage op pensioenen : verhoging grensbedragen", *Fiscoloog* 2019, nr. 1602, 14.

3. 'POZ' en 80 %-grens : hoe 'kapitaaluitkeringen' omzetten in 'rente-uitkeringen' ?

Sinds 30 juni 2018 hebben zelfstandigen 'zonder vennootschap' de mogelijkheid een extralegaal pensioen op te bouwen in het kader van een 'pensioenovereenkomst voor zelfstandigen' ('POZ'); (wet van 18 februari 2018, BS 30 maart 2018). De betaalde 'POZ-premies' geven vanaf aanslagjaar 2019 recht op een belastingvermindering van 30 %, althans onder bepaalde voorwaarden en binnen bepaalde grenzen. Zij houden onder meer in dat de belastingvermindering slechts wordt toegekend, in de mate dat met de premies geen pensioenkapitaal wordt gevormd dat meer bedraagt dan 80 % van een zogenaamd 'referentie-inkomen'. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met het wettelijk pensioen en met andere aanvullende pensioenen van de tweede pijler, "uitgedrukt in jaarlijkse renten" (zoals bijvoorbeeld het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen); (art. 145/3/1, § 1, al. 1, 2° WIB 199).

Dit laatste betekent dat, wanneer het aanvullend pensioen niet in een rente maar onder de vorm van een kapitaal wordt uitgekeerd, die kapitaaluitkering moet worden omgezet in een rente om na te gaan of de 80 %-grens is nageleefd. Bij KB van 2 mei 2019 (BS 13 mei 2019) is bepaald dat deze omzetting moet gebeuren aan de hand van dezelfde tabel als deze die geldt in het kader van de 80 %-grens voor de extralegale pensioenen van werknemers

en bedrijfsleiders (cf. de tabel van art. 35, § 3, al. 2 KB/WIB 1992); (nieuw art. 63/1/1 KB/WIB 1992). Het KB heeft uitwerking vanaf aanslagjaar 2019.

X, 'POZ' en 80 %-grens : hoe 'kapitaaluitkeringen' omzetten in 'rente-uitkeringen' ?, *Fiscoloog* 2019, nr. 1613, 12.

4. Pensioenkapitalen: 10 %-tarief nu ook bij opname na volledige loopbaan

Op 14 februari 2019 is een wetsontwerp aangenomen dat het gunstregime voor de belasting van pensioenkapitalen uitbreidt vanaf 1 januari 2019 (wet tot wijziging van het WIB 1992 wat de notie wettelijke pensioenleeftijd betreft, Parl.St. Kamer 2018-19, nr. 54-2857/10). De wet voegt een nieuw criterium toe op basis waarvan een pensioenkapitaal belastbaar is aan 10 %, met name dat van een volledige loopbaan. De auteur bespreekt dit nader.

C. HENDRICKX, “Pensioenkapitalen: 10 %-tarief nu ook bij opname na volledige loopbaan”, *Fisc.Act.* 2019, nr. 9, 5-7.

5. Het gewijzigde huwelijksvermogensrecht en de levensverzekering

In de notariële praktijk zijn er vragen gerezen over de toepassing van de artikelen 2.7.1.0.6 en 2.7.3.2.8 VCF sedert 1 september 2018. Op 1 september 2018 is immers het gewijzigde huwelijksvermogensrecht in werking getreden. De nieuwe wet bevat een duidelijke regeling voor het statuut van individuele levensverzekeringen afgesloten door echtgenoten gehuwd onder een stelsel van gemeenschap. De vraag die de auteur zich stelt, is welke invloed deze nieuwe burgerrechtelijke bepalingen hebben op de toepassing van de erfbelasting in het algemeen en van de artikelen 2.7.1.0.6 en 2.7.3.2.8 VCF in het bijzonder.

A. GHYSENS, “De toepassing van de artikelen 2.7.1.0.6 en 2.7.3.2.8 VCF in het licht van het gewijzigde huwelijksvermogensrecht, betreffende levensverzekeringen”, *T.Not* 2019, nr. 3, 187-192.

6. Vervroegd pensioen of SWT?

Sinds 1 januari 2019 geldt er voor personen in SWT een versoepeling aangaande de toetreding tot het vervroegd pensioen. In dit artikel maken de auteurs de vergelijking: blijft u best in SWT tot de wettelijke pensioenleeftijd of is het interessanter om vervroegd op pensioen te gaan?

M. BRUYNINCKX en T. DIRIX, “Vervroegd pensioen of SWT? Sinds dit jaar is de keuze aan u”, *Soc.Wegw.* 2019, nr. 5, 13-15.

7. Vermindering van de solidariteitsbijdrage op pensioenen

Een recente wet vermindert de solidariteitsbijdrage op pensioenen door de grensbedragen die voor de berekening ervan gehanteerd worden op te trekken. Het grensbedrag waarboven de solidariteitsbijdrage wordt ingehouden voor een alleenstaande, wordt opgetrokken van 2 358,32 EUR bruto naar 2 594,45 EUR bruto.

B. MARISCAL, “Vermindering van de solidariteitsbijdrage op pensioenen”, *Soc.Wegw.* 2019, nr. 8, 14-16.

8. Nouveaux horizons des retraites: des comptes notionnels à la répartition par points

La plupart des régimes de pension du 1er pilier (sécurité sociale) ont été construits selon une formule en prestations définies (garantie d'un revenu de remplacement de base aux retraités) et un financement par répartition (solidarité entre les générations). Ce modèle expose cependant de manière maximale le régime aux risques démographiques et engage sa soutenabilité financière. Face à l'allongement continu de la durée de la vie humaine, repenser ce

modèle constitue un des grands défis de l'avenir de la protection sociale retraite. Les diverses stratégies mises en place, comme le recul de l'âge de la retraite ou la diminution de la formule de prestations, atteignent rapidement leurs limites et ébranlent la confiance dans l'avenir du régime.

Certains pays ont engagé des réformes plus fondamentales en modifiant la structure même du régime. Deux techniques ont émergées : les comptes notionnels (Suède, Italie, Pologne, ...) et les régimes de répartition par points (Allemagne, France, ...). Dans les deux cas, il s'agit d'aller vers des systèmes en contributions définies, ou des systèmes hybrides, tout en restant dans un financement par répartition. L'ambition de cet ouvrage est de présenter les principes fondamentaux de ces nouveaux mécanismes, ainsi que leur logique actuarielle.

P. DEVOLDER, *Nouveaux horizons des retraites: des comptes notionnels à la répartition par points*, Liège, Kluwer, 2019, 238p.

9. Life and benefits

In Life & Benefits 2019/03 lezen we:

- Derde pensioenpijler – 'Verzekerd' pensioensparen versus 'bancair' pensioensparen (P. Van Eesbeeck)
- ZIV-uitkering – Aanvullende arbeidsongeschiktheidsdekking is geen luxe (L. Vereycken)
- Aanvullende pensioenen – Kan een verzekeraar een ondernemings-cao negeren? (B. Heylen)

In Life & Benefits 2019/04 lezen we:

- Wettelijk pensioen – Minimumpensioenen (P. Roels)
- Fiscaliteit tweede pensioenpijler – 10%-tarief ook na volledige loopbaan (L. Vereycken)
- Tweede pijler zelfstandigen – 80%-grens POZ: hoe VAPZ- en Riziv-pensioen prorateren? (P. Van Eesbeeck)

In Life & Benefits 2019/05 lezen we:

- Successieplanning – Flexibele generatiesprong via beleggingsverzekering (P. Van Eesbeeck)
- Witwaswetgeving – Verhoogde waakzaamheid voor politiek prominente pensioenen (L. Vereycken)
- Tweedepijlerpensioenen – 28 juni 2019: D-Day voor de verjaring (J. Beernaert)

SELECTIE BUITENLANDSE RECHTSLEER

F.M.H. HOENS, "Pensioen, scheiding en het rapport 'Evaluatie Wvps' (II slot). Een relatievermogensrechtelijke kijk op het rapport en de kabinetsplannen", *WPNR* 9 maart 2019, 190-199.

JAARVERSLAG OMBUDSDIENST PENSIOENEN 2018

Het jaarverslag van de ombudsdienst pensioenen is verschenen. Het bevat een overzicht van de activiteiten van de Ombudsdienst, de relevante statistische gegevens en de analyse van de meest opmerkelijke dossiers. Tevens vindt u er ook de aanbevelingen en de suggesties die de Ombudsdienst formuleert als gevolg van de klachtenbehandeling.

Bron: OMBUDSDIENST PENSIOENEN, Jaarverslag 2018, 120p.
<https://www.ombudsmanpensioenen.be/nl/publications/2018.htm>

INTERNATIONAL UPDATE

1. Mexico introduces universal old-age pension program

On January 13, Mexico's government introduced a new universal pension program (Programa Pensión para el Bienestar de las Personas Adultas Mayores) for individuals aged 68 or older (aged 65 or older for indigenous persons). The program replaces a social assistance program (Programa Pensión para Adultos Mayores) for individuals aged 65 or older not receiving a contributory (social insurance or individual account) pension or a Prospera cash grant greater than 1,092 pesos (US\$56.52) a month. (The Prospera cash grant is a family allowance benefit paid to certain needy residents of Mexico.) Individuals aged 65 to 67 who were receiving the social assistance pension as of December 2018 will automatically receive the new universal pension. According to the government, the new program aims to reduce poverty in the country; an estimated 40 percent of people aged 65 or older are poor, with 629,000 living in extreme poverty. The program benefits around 8.5 million people by expanding coverage (through the removal of a means test) and increasing the level of benefits compared with the previous social assistance program.

Under the new program, 2,550 pesos (US\$131.98) is paid every two months to an eligible individual regardless of his or her income or assets. (Under the social assistance program, 1,160 pesos [US\$60.04] was paid every two months.) Benefits are paid to bank cards (Tarjetas del Bienestar) that can be used at bank branches throughout the country. The program is financed through general revenue; the government allocated 100 billion pesos (US\$5.2 billion) for the program in its 2019 budget.

Mexico's public pension system consists of a social insurance program, mandatory individual accounts, and the universal pension program. The social insurance and mandatory individual account programs cover private-sector employees and cooperative members. At retirement or in case of disability, private-sector employees covered by the social insurance program before July 1, 1997, can choose to receive benefits from either the social insurance or mandatory individual account program. (The government receives the account balances and pays benefits for workers who opt for social insurance benefits.) The social insurance old-age pension is paid at age 65 with at least 500 weeks of contributions; the mandatory individual account old-age pension is paid at age 65 with at least 1,250 weeks of contributions.

Bron: SSA, International Update, March 2019.

2. Italy introduces new early retirement rules

As part of the 2019 Budget Law, the Italian government recently introduced several changes to the early retirement rules under the country's notional defined contribution (NDC) pension program that will allow more individuals to retire early. The rule changes reverse portions of a 2011 pension reform that linked the normal retirement age and other qualifying conditions to life expectancy. According to the government, the departure of older workers from the labor force should benefit younger job seekers. The government forecasts that the new rules could result in up to 300,000 additional retirees in 2019, 330,000 in 2020, and 355,000 in 2021. Critics of the new early retirement rules contend that they are unsustainable given Italy's aging population and large public debt. Data from the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) show that Italy's national debt as a percentage of gross domestic product (GDP) in 2018 (132 percent) was the third highest among the 36 OECD countries after Japan and Greece, while its public pension expenditure as a percentage of GDP in 2016 (13.9 percent) was the second highest among the same group of countries after Greece.

To be eligible for a full old-age pension under the NDC program, an individual must be age 67 (gradually rising based on increases in life expectancy) and have at least 20 years of paid or credited contributions. Previously, early retirement was possible: (1) at any age with at least 42 years and 10 months (men) or 41 years and 10 months (women) of contributions, or (2) for workers first insured on or after January 1, 1996, at age 63 and 7 months with at least 20 years of contributions if the insured's notional account balance is sufficient to provide a pension of at least 2.8 times the monthly old-age social allowance (an income-tested social assistance benefit). Under the new rules—effective January 29 unless otherwise noted— individuals can also retire early based on:

- *Age and years of contributions:* From 2019 to 2021, an individual can retire early if the sum of his or her age and years of contributions is at least 100. The earliest that an individual can retire under this option is at age 62 with 38 years of contributions. An employee must wait at least 3 months after meeting these qualifying conditions to claim the pension, and the earliest date of retirement was April 1 for private-sector workers. The annual cost of this measure is forecast to be €4 billion (US\$4.5 billion, or 0.2 percent of GDP) in 2019 and more than €8 billion (US\$9 billion, or 0.3 percent of GDP) in both 2020 and 2021.
- *Age and years of contributions (women only):* Employed women who have reached age 58 (age 59 if self-employed) can retire 12 months (18 months if self-employed) after they accumulate at least 35 years of contributions. The age requirement for this option will not change in response to future life expectancy increases.
- *Career length and starting age:* From 2019 to 2026, individuals who contributed for at least 12 months before reaching age 19 and have at least 41 years of contributions can retire early. Previously, the contribution requirement for this option was 41 years and 5 months for 2019 and 2020, and it was expected to rise in 2021 in response to increased life expectancy.

Italy has a multi-tiered retirement system for private-sector workers that includes: means-tested social assistance programs comprising an old-age social allowance (for those aged 67 or older with at least 10 consecutive years of residence in Italy who do not receive a social insurance or NDC pension) and a low-income pension supplement (for those aged 70 or older receiving old-age, survivor, or disability benefits); the NDC program (a type of earnings-related pension program financed on a pay-as-you-go basis); supplementary occupational pension plans; and tax-advantaged, voluntary retirement savings plans managed by financial institutions. Public-sector employees have special retirement systems.

Bron: SSA, International Update, April 2019.

3. Hong Kong implements changes to Social Assistance program

On February 1, Hong Kong implemented changes to the Comprehensive Social Security Assistance (CSSA) program that include an increase in the old-age allowance eligibility age, a new employment supplement, and benefit increases. CSSA is a social assistance program funded by general revenues that provides financial support to residents of Hong Kong who meet certain income and asset tests. Benefits include old-age and disability allowances, cash sickness and medical benefits, unemployment assistance, and family allowances. According to the government, the changes are motivated by rising life expectancy and longer working careers. Recent data from Hong Kong's Centre for Health Protection show that life expectancy at birth increased from 67.8 years for men and 75.3 years for women in 1971, to 81.9 years for men and 87.6 years for women in 2017.

Key changes include:

- *An increase in the old-age allowance eligibility age:* The eligibility age for the old-age allowance increased from age 60 to 65. Individuals aged 60 to 64 who were receiving the allowance prior to February 1 are exempt and will continue receiving benefits. (Individuals aged 60 to 64 who were not receiving the allowance prior to February 1 may qualify for certain other CSSA benefits, such as unemployment assistance.)
- *A new employment supplement:* Workers aged 60 to 64 can apply to receive a monthly Employment Support Supplement (ESS) of HK\$1,060 (US\$135.03). The supplement is aimed at helping workers affected by the increase in the old-age allowance eligibility age to remain in (or join) the labor force.
- *Benefit increases:* Benefit amounts for CSSA benefits and certain other benefits under the universal pension program increased by 2.8 percent. The government estimates the increase will cost about HK\$1,253 billion (US\$159.6 million) per year and will benefit approximately 1.26 million recipients.

Hong Kong's pension system consists of a universal pension program, a mandatory occupational pension program, and the CSSA social assistance program. The universal and social assistance programs cover all residents of Hong Kong, and the mandatory occupational pension program covers employees under contract for at least 60 days (shorter periods for employees in the catering and construction industries) and most categories of self-employed persons.

Bron: SSA, International Update, April 2019.

4. Slovakia introduces limit on retirement age increases

On April 10, the Slovakian president approved a constitutional amendment that limits further retirement age increases once it reaches age 64 and allows women with children to retire 6 months (with one child), 12 months (with two children), or 18 months (with three or more children) earlier and receive a full pension. The changes will go into effect on July 1. Since 2017, the normal retirement age—age 62 and 6 months for persons born in 1957—has been rising gradually based on increases in life expectancy; it is expected to reach age 64 around 2030. (Previously, there was no upper limit to future retirement age increases and different qualifying conditions applied to women with children.) Critics of the constitutional amendment contend that it will put pressure on future budgets as the population ages. Eurostat, the European Union's statistical office, projects that Slovakia's old-age dependency ratio—the population aged 65 or older as a percentage of the working-age population aged 15–64—will increase from 19.7 percent in 2015 to 32.6 percent in 2030, and to 50.9 percent in 2050.

Slovakia's pension system consists of a pay-as-you-go social insurance program, privately managed individual accounts that are voluntary for new entrants to the labor force, and voluntary private pensions. (The decision to contribute to an individual account must be made before age 35 and cannot be reversed.) The social insurance and individual account programs cover employed persons, and self-employed persons with annual earnings greater than 12 times the minimum monthly assessment basis (€456 [US\$511.54] in 2018). To be eligible for a full old-age pension under each program, an individual must have reached the normal retirement age and have at least 15 years of coverage; an early pension may be paid up to two years before the normal retirement age under certain circumstances. In addition, a guaranteed minimum pension is paid at the normal retirement age to individuals with at least 30 years of coverage but a total monthly pension income (including from social insurance, individual accounts, and other countries) less than a minimum monthly amount.

Bron: SSA, International Update, May 2019.

5. Peru amends early retirement rules for mandatory individual accounts

On May 3, Peru amended the early retirement rules for its mandatory individual account program (Sistema Privado de Pensiones, or SPP). The reform makes an early retirement option for unemployed persons (Regimen Especial de Jubilacion, or REJA) permanent (with changes) and modifies the qualifying conditions for the ordinary early retirement option (Jubilacion Aticipada Ordinaria, or JAO). Peru's government first introduced REJA on a temporary basis in 2009, but it then extended the effective period three times (in 2012, 2013, and 2016) through 2018. The reform also calls for the creation of a special commission to evaluate the costs and benefits of early retirement under SPP and examine Peru's public and private pension programs in general. In 2018, SPP had about 7.06 million contributing participants (or 41.4 percent of the labor force), while the country's social insurance program (Sistema Nacional de Pensiones, or SNP) had about 1.58 members (or 9.3 percent of the labor force). (An estimated 8.5 million economically active people [or 49.8 percent of the labor force] were not covered by either program.)

In addition to making REJA permanent, the key provisions of the amended early retirement rules include:

- *REJA qualifying conditions:* To qualify for early retirement under REJA, a participant must have reached age 55 (for men) or age 50 (for women), been unemployed for the last 12 months, and not have income from self-employment exceeding seven reference tax units (Unidad Impositiva Tributaria, or UIT; 1 UIT is currently equal to 4,200 soles [US\$1,272.72]). Previously, there was no limit on self-employment income, but there were contribution and account balance requirements, which were eliminated under the amended rules.
- *JAO qualifying conditions:* To be eligible for early retirement under JAO, a participant must have reached age 55 (for men) or age 50 (for women) and have an account balance that is sufficient to purchase an annuity with payments of at least 40 percent of the participant's average monthly indexed earnings in the last 120 months. In addition, voluntary contribution amounts exceeding 20 percent of the participant's account balance and contributions made in the last 9 months are disregarded when determining eligibility for early retirement. Previously, there was no minimum eligibility age or restrictions on the qualifying contributions.

Peru's old-age pension system consists of SPP, SNP, and a social assistance pension program (Pensión 65). SPP and SNP operate in parallel to each other, and participation in either of them is mandatory for all public- and private-sector employees and voluntary for self-employed persons. Workers who do not choose to participate in SNP within 10 days of first becoming employed are automatically enrolled in SPP. SNP members can switch to SPP at any time, but generally cannot switch from SPP to SNP (though some exceptions have been made for older workers who voluntarily switched from SNP to SPP and who have not accumulated significant account balances before retirement). The social assistance pension may be paid to residents of Peru who are aged 65 or older, do not qualify for SPP or SNP pensions, and are members of households classified as extremely poor.

Bron: SSA, International Update, May 2019.

GELEZEN IN HET BELGISCH STAATSBLAD

1. Aanpassing solidariteitsbijdrage pensioenen

De solidariteitsbijdrage inzake pensioenen wordt aangepast. Deze aanpassing treedt in werking op 1 maart 2019.

Wet van 17 februari 2019 houdende de verhoging van de grensbedragen van toepassing voor de bepaling van de solidariteitsafhouding inzake pensioenen, BS 28 februari 2019

2. Datum inwerkingtreding voor een gedeelte van een wijzings-KB IGO

Voor een gedeelte van het KB van 30 maart 2018 waarmee wijzigingen werden doorgevoerd aan de inkomensgarantie voor ouderen, was nog geen datum van inwerkingtreding bepaald. Deze datum van inwerkingtreding is nu vastgesteld op 1 juli 2019.

Koninklijk besluit van 10 maart 2019 tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van bepaalde artikelen van het koninklijk besluit van 30 maart 2018 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen en van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 betreffende de betaling van de door de Rijksdienst voor Pensioenen betaalde uitkeringen, BS 13 maart 2019.

3. Aanpassing voorwaarden gunstig belastingtarief 10% pensioenkapitalen

De voorwaarden voor het gunstige belastingregime van 10% voor pensioenkapitalen opgebouwd met werkgeversbijdragen worden aangepast. Ten gevolge daarvan is er sprake van een uitbreiding van het gunstregime.

Wet van 27 februari 2019 tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 wat de notie wettelijke pensioenleeftijd betreft, BS 15 maart 2019.

4. Diverse wijzigingen in pensioenwetgeving

Met een wet van 13 april 2019 worden wijzigingen doorgevoerd in verschillende bepalingen inzake pensioenen. Zo onder meer in het KB nr. 72 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, de wet van 18 maart 2016 betreffende de Federale Pensioendienst en dergelijke meer.

Wet van 13 april 2019 houdende diverse bepalingen inzake pensioenen, BS 30 april 2019.

5. Sectorpensioenen

Koninklijk besluit van 22 februari 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 13 november 2017, gesloten in het Paritair Comité voor de **bedienden der metaalfabrikatennijverheid**, betreffende de wijziging van het reglement van de groepsverzekering die het sociale sectorale pensioenstelsel uitvoert en van de sectorale technische nota, BS 11 maart 2019.

Koninklijk besluit van 1 maart 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 12 november 2018, gesloten in het Paritair Comité voor de **gezondheidsinrichtingen en -diensten**, betreffende de financiering van de tweede pensioenpijler en de jaarlijkse vaststelling van het percentage van de bijdragen, BS 25 maart 2019.

Koninklijk besluit van 23 maart 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 19 december 2018, gesloten in het Paritair Comité voor het **hotelbedrijf**, tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst van 28 juni 2012 tot invoering van het sociaal sectoraal pensioenstelsel, BS 15 april 2019.

Koninklijk besluit van 29 maart 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 20 december 2018, gesloten in het Paritair Comité voor het **drukkerij-, grafische kunst- en dagbladbedrijf**, tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst van 20 december 2001 tot oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid "Aanvullende Pensioenkas" genaamd en tot vaststelling van de statuten ervan, BS 23 april 2019.

Koninklijk besluit van 13 april 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 7 januari 2019, gesloten in het Paritair Comité voor de **Vlaamse welzijns- en gezondheidssector**, tot vaststelling van het percentage van de bijdragen voor het jaar 2019 voor het fonds voor bestaanszekerheid genaamd "Sociaal Fonds 331 tot financiering tweede pensioenpijler" en tot bepaling van de datum van aanvraag tot vrijstelling van de bijdragen voor het jaar 2019, *BS 30 april 2019*.

Koninklijk besluit van 13 april 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 10 januari 2019, gesloten in het Paritair Subcomité voor de **diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap**, tot vaststelling van het percentage van de bijdragen voor het jaar 2019 voor het fonds voor bestaanszekerheid genaamd "Sociaal Fonds 318.02 tot financiering tweede pensioenpijler" en tot bepaling van de datum van aanvraag tot vrijstelling van de bijdragen voor het jaar 2019, *BS 30 april 2019*.

Koninklijk besluit van 13 april 2019 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 29 januari 2019, gesloten in het Paritair Subcomité voor de **opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten van de Vlaamse Gemeenschap**, tot vaststelling van het percentage van de bijdragen voor het jaar 2019 voor het fonds voor bestaanszekerheid genaamd "Sociaal Fonds 319.01 tot financiering tweede pensioenpijler" en tot bepaling van de datum van aanvraag tot vrijstelling van de bijdragen voor het jaar 2019, *BS 30 april 2019*.

Koninklijk besluit van 5 juli 2018 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 19 december 2017, gesloten in het Paritair Comité voor de **uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren**, betreffende de pensioenpremie voor de uitzendkrachten in de sector voor de grondafhandeling op luchthavens, *BS 3 mei 2019*.

OMBUDSMAN: Ambtshalve onderzoek rechten op rustpensioen als werknemer vanaf de maand volgend op het bereiken van de pensioenleeftijd voor personen die invaliditeitsuitkeringen genieten

Een invalide, die zijn adres in België heeft sedert 17 augustus 2018 en de pensioenleeftijd bereikte op 2 januari 2018, had in september 2018 nog steeds geen pensioenbeslissing ontvangen. De invaliditeitsuitkering die hij genoot, was vanaf februari 2018 stopgezet. Vermits hij gedurende meer dan een half jaar zonder inkomsten zat, diende betrokkene op 3 september 2018 een pensioenaanvraag in om zijn pensioen te bekomen. De Federale Pensioendienst (FPD) stuurt hem een beslissing waarbij hem een rustpensioen als werknemer werd toegekend vanaf 1 oktober 2018 zijnde de maand volgend op zijn pensioenaanvraag overeenkomstig artikel 2 wet 20/07/1990. De gepensioneerde is hiermee niet akkoord vermits hij voor verschillende maanden geen inkomen had en roept, na eerst vruchteloos zijn beklag te hebben gedaan bij FPD, de hulp in van de Ombudsdienst Pensioenen.

De Ombudsman stelt vast dat de mogelijke ambtshalve onderzoeken op een rustpensioen als werknemer verwoord in artikel 10 KB 21/12/1967 werden uitgebreid door toevoeging van een §3 ter ingevolge het KB 4/09/2002. Dit artikel bepaalt dat het recht op een rustpensioen van de persoon die zijn hoofdverblijfplaats in België heeft en ten vroegste op 1 december 2003 de pensioenleeftijd bereikt, ambtshalve moet worden onderzocht op voorwaarde dat de beroepsbezigheid die in deze hoedanigheid werd uitgeoefend zijn onderwerping aan de pensioenregeling voor werknemers tot gevolg had. Verder stelt dit artikel dat aan de voorwaarde van hoofdverblijfplaats in België moet voldaan zijn de eerste dag van de vijftiende maand die voorafgaat aan de datum waarop de betrokkene de pensioenleeftijd bereikt. Vermits betrokkene 15 maanden voor het bereiken van zijn pensioenleeftijd nog geen adres had in België, concludeert de Ombudsman dat de FPD artikel 10 §3 ter KB 21/12/1967 niet kon toepassen. Doch de FPD had uit het oog verloren dat overeenkomstig artikel 10 §3 KB 21/12/1967 het recht op rustpensioen als werknemer van een persoon die wegens het bereiken van de door de reglementering vooropgestelde leeftijdsgrens het recht op werkloosheids- of op ziekte- en invaliditeitsuitkeringen verliest ook ambtshalve moet onderzocht worden en ingaat op de eerste dag van de maand volgend op deze waarin betrokkene de leeftijdsgrens bereikte.

Aangezien de betrokkene tot en met januari 2018 invaliditeitsuitkeringen genoot, was de Ombudsman Pensioenen dan ook de mening toegedaan dat de FPD zijn rechten op een rustpensioen als werknemer diende te onderzoeken vanaf 1 februari 2018 (eerste dag van de maand volgend op zijn 65e verjaardag vermits de FPD ten onrechte dit niet ambtshalve had onderzocht) en niet vanaf 1 oktober 2018 (eerste dag van de maand volgend op de aanvraag). De FPD volgde de conclusie van de Ombudsman en trof een nieuwe pensioenbeslissing met terugwerkende kracht tot 1 februari 2018. De ontstane achterstallige bedragen werden eveneens uitbetaald.

Ingevolge de uitbreiding van het systeem van de ambtshalve onderzoeken door toevoeging bij het KB 4/09/2002 van een §3 ter in artikel 10 KB 21/12/1967 is artikel 10 §3 KB 21/12/1967 in de praktijk zeer zelden nog van toepassing. Om deze reden is de geautomatiseerde informatiestroom via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid tussen de instellingen die werkloosheids- of ziekte- en invaliditeitsuitkeringen uitbetalen en de FPD niet meer actief. De FPD engageert zich er toe de oplossing geboden na de bemiddeling door de Ombudsman (na melding pensioen met terugwerkende kracht toekennen vanaf de maand volgend op de 65ste verjaardag) in alle gelijkaardige gevallen toe te passen.

Nummer 4 jaargang 13 afgesloten op 11 juni 2019.

Deze nieuwsbrief is verbonden aan de bijzondere leergang pensioenrecht en wordt in functie van recente ontwikkelingen opgesteld. Het doel is de studenten en geïnteresseerden te informeren over de allerlaatste ontwikkelingen in het pensioenrecht. Reacties zijn welkom aan yves.stevens@kuleuven.be of leergangpensioenrecht@law.kuleuven.be.

De nieuwsbrief “Leergang pensioenrecht” is erkend als juridisch tijdschrift in de zin van art. 280,5° van het wetboek der registratie, hypotheek en griffierechten – erkenningsnummer E.L. 911/1021/135.